„RADOMER-KIELCER LEBEN" 17 (207) „Należy'ość pocztową uiszczone ryczałtem" פרייז 25 גראשען פינפטער יאהרגאנג

ראדאמער-קעלצער לעבען

ראדאם פרייטאג י"ד אייר תרפ"ח. ♦♦ פאר'ן אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסאן איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך ♦♦ 4-go Maja 1928 r.

אונזערע עלטערען צו די תנאים
פון זייער זוהן און אונזער ברודער
בונם חערבער
מיט פר"ל **מלכה ווערבער**
וואונשען מיר א הארציגען מז"ט.
דעם פערלאבטען פאר'ל
א גליקליכע צוקונפט
ישראל אליעזר און **חיה'לע ווערבער**
עע קינדערלעך.

Z intencji zaręczyn kochanej
siostry naszej
Blimci Kirszenbaumówny
Radom
z p. **Abramem Grosfeldem**
Warszawa
Życzymy jej bezmieru szczęscia
i wiecznej harmonji
Dora i **Rózia Kirszenbaumówne**

Z intencji zaręczyn siostry naszej
M a n i
z p. Heńkiem Birenbaumem
dużo szczęścia życzą
Rózia i Izaak.

M a n i a F l i g i e l m a n
H e n i e k B i r e n b a u m
Z A R Ę C Z E N I
Radom 29 kwietnia 1928 r.

Z intencji zaręczyn naszej kuzynki
Mani Fligielman
z p. Heńkiem Birenbaumem
życzą szczęśliwej przyszłości
rodzina FLEJSZMAN.

צו די תנאים פון מיין ליבע שוועסטער
מאניע מיט ה' **צבי בירענבוים**
ווינש איך א גליקליכע צוקונפט
און הארמאניע אין לעבען.
זישע פליגעלמאן.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער
און שוועגערין **מאניע**
מיט ה' **צבי בירענבוים**
ווינשען פיל גליק און אייביגע צופרידענהייט.
וואשע, הערש-לייב און **ראחעלע פליגעלמאן.**

Z okoliczności zaręczyn kuzynki
Mani Fligielman
z p. **Heńkiem Birenbaumem**
życzy: narzeczeństwu, wiecznej miłości
rodzicom wiele pociechy
Samuel Silberberg.

Ku zaręczynom kuzynki naszej
Mani Fligielman
z p. **Heńkiem Birenbaumem**
składają najserdeczniejsze życzenia:
Andzia, Ewa, Abram, Jakób, Mietek.

Ku zaręczynom
p. Mani Fligielman
z p. Heńkiem Birenbaumem
życzą różowej przyszłości.
M. SOBELMAN
z rodziną.

Z intencji zaręczyn
p. Mani Fligielman
z p. Heńkiem Birenbaumem
serdeczne życzenia składają
Rodzina Abramowicz
i **Salomon Baumzecer**

Z okazji zaręczyn kuzynki naszej
Mani Fligielman
z p. Heńkiem Birenbaumem
harmonji w życiu życzą
SAUL ZYLBERBERG
z żoną.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ראדאם

לעצטע 2 גאסטראלען פון דער באוואוסטער טרופע
פון א. קאמפאניעץ
מיטן אנטייל פון די גאסטראליארען א. פאליאקאוו, ל. ראבינאוויטש, א. אנעליא, ב. באריסאווא, די אויך דאמען לאטאוויטש, קאמפאניעץ, ראזען, פליאטער א. א. ה. ה. קאמפאניעץ, לאטאוויטש, גאלדפארב, איזראעל, מאטקאוו, גוטמאן א. א.

פרייטאג דעם 4 מאי 9 אווענד
פרעמיערע! סענסאציע! פרעמיערע!
אלעקסיי טאלסטא'ס ווערק
„ראספוטין און צאריצא" אין 4 אקטן מיט א פראלאג
איבערגעזעצט פון באקאנטען רעזשיסער און דראמאטורג מארק ארענשטיין
די הויפט ראלען: צאר ניקאליי—ראבינאוויטש, צאריצא – אנעליא, ראספוטין— פאליאקאוו, גענעראל אלעקסייעוו—קאמפאניעץ אננא ווירובאווא—באריסאווא, קניאז יוסופאוו—גאלדפארב, דאבראוואלסקי—לאטאוויטש, פראטאפאפאוו - איזראעל, פורישקעוויטש – גוטמאן, מיניסטער שטירמער—מאטקאוו און פיל אנדערע.

שבת דעם 5 מאי 9 אווענד לעצטע געזעגענונג'ס פארשטעלונג
צום ערשטען מאל אין ראדאם די באוואוסטע אפערעטע מיט פיעל נומערען
געזאנג און טענץ, וואס מאכט א גרויסען רושם
פרעמיערע! נייעס איבער נייעס!
„איהר גרויסער סוד"
אפערעטע אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון י. ראזענבערג.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

אכטונג קעלץ טעאטער פאלסקי אכטונג קעלץ

נאר 2 גאסטראלען פון דער בעריהמטע אפערעטען טרופע פון א. קאמפאניעץ
מיט'ן אנטייל [illegible]
זונטאג דעם 6 מאי 9 אווענד
פרעמיערע! — פרעמיערע!
די בעליבטע אפערעטע צום 1-טן מאל אין קעלץ
„יודעלעס בר-מצוה"
אפערעטע אין 4 אקטען מיט א פראלאג.

מאנטאג 7 מאי לעצטע פארשטעלונג
פרעמיערע! — סענסאציע!
דער וועלט בארימטער שלאגער
„ראספוטין און צאריצא"
אין 4 אקטען מיט א פראלאג.
מיטן אנטייל פון 20 ערשטקלאסיגע ארטיסטען
בילעטען צו בעקומען אין צוקערניע פון פרוי גרונדמאן און אין די טעג פון די פארשטעלונגען אין קאסע פון טעאטער.

רעזשי: ראבינאוויטש נעהילף: איזראעל
באלעט-מייסטער א. קליינער.

GARBATKA W WILLI SZTOBRYNA
otwiera **L. ROSENBERGOWA**
PENSJONAT dla dzieci i młodzieży
Rutynowana freblanka.
Kuchnia zdrowa i rytualna.
Wiadomość: Radom, Moniuszki 2.

Lekarz-dentysta
H. BRYKMAN-WAŁCHOWICZ
powróciła
i przeprowadziła się na **Wałową № 7**
Laboratorjum zębów sztucznych.

דער אַבראָטאָווע שטייער און דער וויי־געשריי

אויף די ראַדאָמער סוחרים און בעל מלאכות פיהלען זיך פון דער פרישער שטייער־כוואַליע שטאַרק בע'עוולה'ט.

ביי יעדען פון די בירגער ליגט אויסגעגאָסען אַ מרה שחורה און אויף יעדענס געזיכט זעהט מען אַ פראַגע־צייכען, וועלכער דריקט זיך אויס אין דער פאָרם: וואָס וועט זיין? וואָס וועט זיין איצט? ווי אַזוי קען מען ווייטער פאַרשלעפּען דעם לעבענס־עקזיסטענץ? ווי אַזוי קען מען עס לעבען און עקזיסטירען מיט נאָרמאַלע בעדינגונגען?

אָט אַזוינע און אַנדערע עהנליכע פראַגען הערען מיר ווי איין סוחר שטעלט דעם צווייטען, ווי איין האַנדווערקער און קליינהענדלער און קליין פאַבריקאַנט פרעגט ביי זיין חבר.

וואָס איז אייגענטליך געשעהן? וואָס פאַר אַן ענדערונג איז עס פּלוצלינג איינגעטרעטען ביי די פּוילישע בירגער, וועלכע עס לעבט זיך ווי עס איז און מען לאָזט זיך צופרידען, בעקומען מיר דאָ די תשובה: מיר האָבען בעקומען די „נאַקאַזען פּלאַטניטשי" פון אומזאַץ־שטייער, וועלכע האָבען פון אונז אַ תל געמאַכט. און אַ סך פון די יודען ווינשען זיך, אַז זיי זאָל נאָך דער אין הימעל העלפען דאָס זיי זאָלען פערמאָגען די סומע, וואָס זיי דאַרפען בעצאָהלען דעם אוזשאַנד סקאַרבאָוי, האַלטען זיי געוועזען גבירים אדירים.

די דאָזיגע מענשען ווערען דערציטערט בעת זיי דערמאָנען זיך ביי וואָסערע בעדינגונגען זיי האָבען פאַראָהרען בעצאָהלט דעם אָבראָטאָווע שטייער און ווי אַזוי זיי האָבען זיך צובראָכען און מיט וואָס פאַר אַ קינצען עס האָט זיך זיי איינגעגעבען לענגער צו דערציהען די ראַטעס, אַ סך אָבער קרעכצען בעת זיי דערמאָנען זיך, אַז זיי האָבען נאָך דעם אָבראָטאָווע פון פאַראַיאָהרען נישט בעצאָהלט און דאָ האָבען מיר — טענה'ען זיי — אָט אַ די פרישע פּאַרציע. ווי אַזוי האַלט מען דאָס אויס? ווי אַזוי קען מען עס דערציהען אָט די שווערע משא און מ'זאָל נישט געניוזוק'ט ווערען? מען האָט מיך פאַראַיאָהרען איבערגעשאַצט, פיל איבערגעשאַצט. עס איז קיין מעגליכקייט נישט, אַז איך האָב געזאָלט מאַכען אַזאַ ריזיגען אומזאַץ. איך האָב מיר קיין מאָל אין חלום נישט פאָרגעשטעלט אַזוינע גרויסע געלדער. איך האָב רעקלאַמירט און געשריבען, אָבער עס איז פון אַלעם גאָרנישט געוואָרען, און איידער וואָס איידער ווען בעקום איך שוין אַ פרישען נאַקאַז, וועלכער איבערשטייגט פיל־פאַך יענעם אָבראָט. איז געזאָלד וואָס טהוט מען איצט, ווי סוף מען זיך אַהין? ווי אַזוי איז עס מעגליך צו בעצאָהלען אָט די לעגענדאַרע סומע?

מיט אַזוינע ערנסטע זאָרגען און מיט זויערע מינעס געהען אַרום די מענשען, וועלכע האָבען בעקומען צו בעצאָהלען גאָר גרויסע סומעס אַלס אומזאַץ שטייער און זיי זענען נישט בכח אַזוינע סומעס צו בעצאָהלען, ווייל זיי האָבען קיין בעגריף נישט ווי אַזוי מ'קען אָבראַטעווען מיט אַזוי פיל געלדער?

פערשטעהט זיך, אַז מ'רעדט דאָ וועגען די גאָר קליינע, וועגען די אונטערדריקטע און וועגען די בעגרעניצטע, וואו יעדער גראָשען שפּילט אַ ראָלע. ביי מילא האָט מען אַ גרויסען איבערגעשאַצט וועט ער זוכען עצות און תחבולות. ער קען זיך פערגינען, אַז אַדוואָקאַטען זאָלען פאַר איהם רעדען. האָט זאָל אָבער טוהן דער קליינער, וועלכער קען אַליין נישט רעדען און דעם לוקסוס אויף צו נעמען אַדוואָקאַטען קען ער זיך אודאי נישט פערגינען, וואָס זאָל טוהן אָט דער קליינהענדלער, בעל־מלאכה און קליין־פאַבריקאַנט, וועמען עס קומט אויס אַראָפּצוגעהן פון פּלאַץ. ווי באַלד מ'האָט איהם פיל־פאַכיג איבערגעשאַצט און ער האָט צו בעצאָהלען אַ גרעסערע סומע? וואָס זאָל טוהן אָט דער יוד, וואָס קען ער טוהן און ווער וועט זיך פאַר איהם אָננעמען?

צי דען קען דערלאָזען ווערען, אַז מענשען זאָלען רואינירט ווערען און זאָלען דאַרפען אַראָפּציגעהן פון פּלאַץ ווייל זיי קענען נישט בעצאָהלען איין איינציגען רעגירונגס שטייער מיט וועלכען זיי זענען צו פיל בעלאַסטעט געוואָרען? צי דען קען מען גלויבען, אַז די רעגירונג וויל זעהן איהרע בירגער, וועלכע אַרבייטען און ברענגען נוצען דעם לאַנד, אַלס צובראָכענע און אונבעהאָלפענע מענשען, וועלכע וועלען מעהר נישט קענען לעבען פון זייער עהרליכע אַרבייט, וועלכע ברענגט גלייכצייטיג נוצען די אינטערעסען פון דער מלוכה און פונם לאַנד?

עס איז זיך אונמעגליך פאָרצושטעלען, און מיר גלויבען דאָס אויך נישט, אַז די פּוילישע רעגירונג זאָל וועלען זעהן איהרע נוצליכע און עהרליכע בירגער אין אַזאַ מצב.

עס ליגט דעריבער אַ הייליגער חוב אויף די מאַסגעבענדע אינסטיטוציעס, וועלכע דאַרפען שיצען די אינטערעסען פון איהרע מיטגלידער דאָס זיי זאָלען אינטערווענירען אין דער פראַגע און עס זאָל אָנגעוואַנדען ווערען אַלע מעגליכסטע מיטלען, אַז די צו־הויכע אויסרעכנונג פון דעם שטייער זאָל פערקלענערט ווערען ביז אַ מיני־מום, אַזוי, אַז ער זאָל נישט דערפיהרען צו דער מדרגה פון רואינירען די בירגער, וועלכע האָרעווען אַזוי אויך גענוג שווער. בכדי צו דערציהען זייער עגזיסטענץ.

די פּראָפעסיאָנעלע אינסטיטוציעס ווי דער סוחרים־פעראיין און האַנדווערקער־קלוב זענען מחויב צו בעמיהען די געהעריגע רעגירונג'ס־אָרגאַנען, אַז ביי אַזאַ קורצזיכטיגע איבערשאַצונג ברענגט מען שאָדען אי דעם בירגער, אי דעם לאַנד און דאָס איז דאָך די רעגירונג בעשטימט נישט אויסן, ווייל עס ליגט אין אינטערעס פון דער מלוכה, אַז איהרע בירגער זאָלען אַריינטראָגען אין דעם לאַנד שטייערן לויט זייער מעגליכקייט, בכדי די בירגער זאָלען האָבען די מעגליכקייט אויך פאָרטצוזעצען זייער ווייטערע עקזיסטענץ.

די פּוילישע מלוכה וויל בשום־אופן נישט צוברעכען און רואינירען איהרע בירגער און דעריבער ליגט אַ חוב אויף אונזערע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, אַז זיי זאָלען שטאַרק אויף ווייס בעהייזען די געהעריגע אָרגאַנען, אַז די בע'עולה־טע דראָהט אַ געפאַהר איבערצורייסען די ווייטערע עקזיסטענץ.

אָט וואָס פאַר אַן אויפגאַבע אונזערע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען האָבען אויף זיך בכדי צו פערלייכטערן דעם אַזוי שווערען שטייער, וועלכער קאָן אַ תל עולם מאַכען פון קליינע און דורכשניטליכע בירגער.

ר. לעט.

ער פּרעדיגט מאָראַל

און איז אַליין געכאַפּט אין דער מעשה.

(אינטערעסאַנטע געשיכטע, וואָס האָט פּאַסירט אין שידלאָווצע).

אין שטעטעל שידלאָווצע, ביי ראַדאָם, קאָכט, ווי אין אַ קעסעל, עס איז לעבעדיג, שמחה וששון. זינט שידלאָווצע לעבט אויף דער וועלט, איז נאָך אַזאַ שמחה דאָרט נישט געווען.

וואָס איז געשעהן?

אָט וואָס:

מיט אַ וואָך צוריק איז אַראָפּגעקומען קיין שידלאָווצע אַ יונגערמאַן, אַ „ליטעראַט" און געלאָזט אויסקלעבען אויף אַלע ווענד גרויסע אַפישען, אַז פרייטאָג צו נאַכטס, דעם און דעם דאַטום, וועט פאָרקומען אַ גרויסער ליטעראַרישער אָוונד פון בעוואוסטען ליטעראַט און געלעהרנטען דאָקטאָר פּאָנעלזאָהן, וואָס וועט רעדען איבער דער סעקסועלער פראַגע...

אין שידלאָווצע איז געוואָרען לעבעדיג און לוסטיג. עפּעס אַ קלייניגקייט, אַז אין אַזאַ שטעטעל זאָל אַראָפּקומען אַזאַ גרויסער מענש — אי אַ ליטעראַט אי אַ געלערנטער, אי אַ דאָקטאָר, אי מיט אַזאַ שעהנעם נאָמען „פּאָנעלזאָהן". און אַז ער וועט האַלטען אַזאַ אינטערעסאַנטע פאָרלעזונג — „די סעקסועלע פראַגע". נישט יעדען טאָג קומען אַזעלכע געסט מיט אַזעלכע רעפעראַטען.

די יוגענד פון שטעטעל האָט געקאָכט, געאַרבייט מעשים. עס זענען אַוועק עטליכע דעלעגאַציעס פון די פערשידענע פּאַרטייען צום ליטעראַט און געלעהרנטען און איהם בעגריסט מיט די סאַמע שענסטע ווערטער, וואָס די יוגענד נאָר האָט געקענט פון די צייטונגען און ביכלעך.

— גרויסער אינדיווידיום! — האָבען די רעדנער פון שטעטעל געזאָגט — מיר זענען שטאָלץ מיט דיין קאָלעקטיווער פערזענליכקייט, וואָס האָט בייגעוויליגט צו בעעהרען אונזער שטעטעל מיט דיין פוטוריסטישער שאַפונג מיט דיין נאַציאָנאַל־אָפּאָזיציאָנעלען קלאַסען־בעוואוסטזיין און העגעמאָניע־גייסט פון סעקסועלען פּערראַט... מיר בעעהרען דיך מיט דעם כבוד פון געהיימען, דירעקטען און פּראָפּאָרציאָנעלען וואַהל־רעכט און מיר זאָגען דיר, הידד, שלום אין ווילקאָמען!"

די מיידלעך פון שטעטעל האָבען גאָר געאַרבייט מעשים. אַ קלייניגקייט אַזאַ גאַסט! מעהרסטענס זענען זיי געגאַנגען מיט וויזיטען, כדי דורכצושמועסען

דער „דיפלאמאטישער" שפיעל אין דער ראדאמער גמינע.

א שפאגעל נייער דיפלאמאטישער שאך־שפיעל ווערט געפיהרט אין דער ראדאמער גמינע.

שוין כמעט א יאהר ווי דער פרעזעס פון דער היגער גמינע־פערוואלטונג, ה׳ קעניגסבערג, ווייזט ארויס א פארמעלע צוריקגעהאלטענקייט צו דער גמינע־טהעטיגקייט, וועלכע גהט אריין אין זיין קאמפיטענץ. ווען מ׳ווענדעט זיך צו איהם אין פערשידענע אנגעלעגענהייטען ענטפערט ער, אז ער מישט זיך נישט און עצה׳ט גלייכצייטיג צו ווענדען זיך צו עמיצען אנדערש. דער עמיצער אנדערש האט, פערשטעהט זיך, דא באלד א גלייכען אויסרייד און ער ענטפערט, אז דאס, ארער יענץ געהער נישט צו איהם און שיקט ווידער די אינטערעסאנטען צו דער ערשטער אינסטאנץ — צום פרעזעס. און אזוי דרעהט זיך דאס רעדיל הין־און־צוריק.

מילא, אזא „הויך־פאליטיק" און דיפלאמאטישע אויסרעדעניש וואל׳ט נאך געווען אפשר צו פערשטעהן. למאי זאל מען איינרייסען מיט מענשען, ארויסווייענדיג זיי, אז מ׳קאן, אדער מ׳וויל נישט ערפיהלען זייערע פערלאנגען — אז מ׳קאן עס מאכען לייטישער און ארויסווארפען די בייגעל אויפ׳ן צווייטען, און אליין בלייבען א גאנץ שעהנער יוד מיט פארלאמענטארישע אויסגעהאלטענקייט און רעגולאמינאווע קאנסעקווענטישקייט...

אז ער מישט זיך נישט, איז דאך נישט שייך צו זאגען.

מעגען אלע וויסען, אז דאס איז נאר א תירוץ, א אויסדרעהעניש, א מין דיפלאמאטישע אך־קיצר־לשון און האלב־שטאמלענדיגע שפראך. א תירוץ אבער איז עס דאך. כ׳לעבען ווי קאן מען האבען טענות צו א מענשען, וואס „מישט זיך נישט". אדרבא. דאס איז נאך א סימן, א בולט׳ער בעווייז אזעלכער, אויף ווי ווייט דער דאזיגער העדר פרנס איז זעהר נזהר אין די „פושעפיסען" פון געזעלשאפטליכער עסיקינס און פארלאמענטאריזם.

און טאקי באמת צו געהען זיך מישען אין אזעלכע זאכן, אין וועלכע ער „מישט זיך נישט" וואלט דאך געווען לעכערליך, קליינליך און דער עיקר וואלט דערפון געליטען זיין מאיעסטעט די פאליטיק מיט איהרע פרינציפען פון פארמעלישקייטען מיט די „פושעפיסען", רעגולאמינען און דיסציפלינארע ארדנונגען.

אז ער מישט זיך נישט, איז פערפאלען, מעגנסטו וויסען, ברור לך, אז דאס איז א אנשטעל, קיים רעדט ער אין נאמען פון פארלאמענטארישקייט און „געזעלשאפטליכע פארמאלישקייט" מוכטו בויגען דעם קאפ און עס אננעמען פאר א גוטע מטבע.

דער תירוץ, אז „ער מישט זיך נישט" וואטש אויך דאס איז נישט פערשטענדליך, מוז אבער, נישט ווילענדיג, דאך זיין פערשטענדליך טראץ דעם, וואס דערין זענען פארהאן זייטיגע כונות. צו זאגען אבער, אז ער מישט זיך נישט און אמת׳ע זיך יא צו מישען און דערצו נאך אויף א אופן, וואס זאל צונישט מאכען און גענצליך איבערדרעהען דאס, וואס אנדערע דאזארעס בעשלוסען — אט א דאס איז שוין ממש א סקאנדאל און נישט דערלאזבאר.

דער זעלביגער פרעזעס פון גמינע־פערוואלטונג, ה׳ קעניגסבערג, האט גענומען איינפיהרען אין דער ראדאמער גמינע א שפאגעל נייע ארדנונגס־סלאזע ארדנונג און א פאו׳מעלע אונפארמעלישקייט. צו ערשט מישט ער זיך נישט (אזוי ערקלערט ער שוין א קנאפ יאהר צייט) דערנאך „בעטיליגט" ער און מישט זיך יא און צום לעצט דרעהט ער איבער די קערה און מישט אזוי לאנג, ביז אלץ ווערט אויסגעמישט און אלץ קומט ארויס קאפויער, פערדרעהט מיטן קאפ אראב און מיט די פיס ארויף. מיט אזא געקינצעלטע דיפלאמאטישע אקראבאטיק, אז די מיטגלידער פון גמינע־פערוואלטונג דערקענען פשוט נישט די בעשלוסען, וואס זיי נעמען־אן אויף די זיצונגען.

דער דאזיגער ה׳ פרעזעס מהוט נאר־נישט: ער מישט זיך נישט. קומט זיך אבער צענויף די פערוואלטונג און נעמט־אן בעשלוסען, מהוט ער גארנישט נאר איין קליינינקייט: נאכדעם ווי די פערוואלטונג האט אבגעשטימט און בעשלאסען פערשידענע זאכען, קומט ער צו געהן און מאכט פון טאג — נאכט און פון נאכט — טאג. און געהט לאדענט איחם צום ונתנה תוקף.

אויף אזא משונה׳דיגע פאליטיק פערשטעהען מיר זיך שוין נישט. אדער דאס איז אזא מין חוזק־שפיעל, אדער אונבעגרעניצטע אליינהערשונג.

עס איז נאר נישט צו פערשטעהן, וואז די האנדווערקער דאזארעס כצלערירען אזא דעספאטישען רעזשים אין דער גמינע און זיי רעאגירען נישט דערויף. אזא מין דיפלאמאטישע שפיעל איז דאך אונערהערט, יעצט געהט צו נייע קהלה־וואהלען און די האנדווערקער־דאזארעס וועלען טראגען די פולשטענדיגע פעראנטווארטליכקייט אזוי גוט ווי פאר די בעשלוסען, וואס זענען דורכגעפיהרט געווארען אין דעם גייסט און לויט דעם ווילען וואס די פערוואלטונג האט אקצעפטירט — אזוי אויך פאר זייערע בעשלוסען, וואס זענען פערדרעהט און איבערגעאנדערשט געווארען פון דעם גייסט מוסאליני אין דער ראדאמער יודישע גמינע. ס׳וועט זיי נישט העלפען דאן קיין שום פערענטפערונג, אויב זיי וועלען נישט א סוף מאכען צו אזא מין קאמעדיע־שפיעל פון נישט־מישען, יא מישען און איבער־מישען.

זיך אביסעל וועגען פוטוריזם און רעאקציע, און אינאיינוועגס טאקי געכאפט א בליק, צי דער ליטעראט איז א שעהנער יונגערמאן און דער עיקר, צי ער איז נאך א בחור.

אויפ׳ן רעפעראט איז געווען פול געפאקט. דער ליטעראט, געלערנטער און דאקטאר האט געטרונקען כסדר וואסער, געארבייט מעשים מיט די הענד און מיט גרויס ברען גערעדט איבער דער סעקסועלער פראגע:

— ווי זאגט עס מיין פריינד פראפעסאר פארעלז — האט ער אלע וויילע ארויסגעשריען.

די רעדע איז געווען א העכסט מאראלישע. דער רעדנער האט ארויסגעוויזען די פערדארבענקייט פון דער היינטיגער וועלט, דעם פערברעכען פון די קורצע קליידלעך, קורצע האר און מאדערנע טענץ. ער האט געשילדערט די אמאליגע צייטען, ווען אומעטום האט געהערשט צניעות, פרומקייט מיט זעהר ליכטיגע פארבען. ער האט נישט געקארגט קיין שווארצע פארבען פאר דער היינטיגער צייט, ער האט געשאטען מיט פראפעסארען, געלערנטע, געבראכט ציטאטען פון אלע ביכער און ביכלעך. אין דער עולם איז געווען ענטציקט.

— גאלדענע רייד — האט ער נעזאגט.

— בריליאנטענע.

— און וואסער געלערנטער ער איז! שיט מיט ביכער ווי פון ארבעל ארויס.

— און וואסער צינגעל ער האט! — ווי א חלף! —

— אזא מאן צו קריגען! — האבען מיידלעך געזיפצט.

— אזא חתן!

— און ווי מאראליש ער איז!

איבערהויפט האט זיך ענטציקט איינע א מיידעל מלפה, וואס דינט אין האטעל פון שטעטעל. זי איז געווען אויסער זיך פון רעדנער׳ס ווערטער.

זי האט בסדר צוגעשאקעלט מיט׳ן קאפ און א שטיק געזונד איז איהר צוגעקומען. ווארום פונקט ווי דער רעדנער, איז אויך דאס מיידעל פון האטעל זעהר א פרומע, א מאראלישע, וואס שטרעבט צו קריגען אן ארענטליכען פיינעם בחור, חתונה האבען און פיהרען אן ארענטליך לעבען. זי איז פון אלעמאל געגען דער היינטיגער וועלט, געגען די מאדעס און געגען די היינטיגע בחורים. דעם רעדנער׳ס ווערטער זענען געווען פאר איהר זיס, ווי האניג.

— בראוואו! — האט זי אפלאדירט.

געשריגען און געפאטשט אין די הענד אזוי לאנג, ביז זי האט שוין מעהר קיין כיחות נישט געהאט ווייטער צו פאטשען.

נאך דער פערזאמלונג האט די יוגענד געדאנקט דעם „ליטעראט", מיידלעך האבען איהם געדריקט די הענד, געמאכט קאמפלימענטען. פיל מיט כבוד און געלד, איז דער „ליטעראט" אוועק צו זיך אין האטעל, און דער עולם איז אוועק אהיים שלאפען. שטיל איז געבען אין שטעטעלע, ווי אין יעדער פרייטאג צו־נאכטס.

נאר אין מיטען נאכט, האט זיך דערטראגען א געוואלד פון האטעל:

— געוואלד! יודען, ראטעוועט! געוואאלד!

אין איין מינוט איז דאס שטעטעלע געוועז אויף. יודען האבען געכאפט די יארמולקעס און ארויס דער טראקענע, ווייבער האבען געכאפט די הייבלעך און געמאכט קולות.

— עס ברענט! — האבען טייל אנגעהויבען שרייען.

— וואו ברענט? ווען ברענט?

— געוואאלד!

— ביים האטעל מוז עס זיין! — פון דארטען שרייט מען!

שטעטעל האט זיך געלאזט צום האטעל — געברענט האט פיקע. נאר נישט קיין פראסט פייער האט געברענט

צו וואָס בכלל די זיצונגען אין דער פערוואַלטונג, אז איהרע בעשלוסען זענען נישט מאַסגעבענד און זיי ווערען דערנאָך איבערגעדרעהט און איבערגעאַרבייט? זאָל זיך דער דאָזיגער „געוועלבטער" מושל מאכען אייגענע אַליין-זיצונגען און טוהן װאָס ער װיל, נאָר אויף אייגענעם חשבון. װײסט מען דאָך כאָטש וועניגסטענס װיסען, װער ס'איז פעראנטוואָרטליך פאר דער געמינע-טהעטיגקייט, יעצט, אין פאַל, װען ס'הערשט אַ דאָפּעלטע בוכהאַלטעריע-פּאָליטיק: פון אַ נישט-מישען זיך און אַ יאָ-מישען זיך און אַ פּאָליטיק פון איבערדרעהעכץ און איבערטוישעניש ווייסט מען דאָך נישט, װער ס'אין בכלל פאַקטיש פעראנטוואָרטליך פאר דער געמינע-טהעטיגקייט, יעדער װעט װעלען װאַרפען אזוי נאָך די שולד אויפ'ן צווייטען און אין דעם אמת'ען װעלען אפילו די אַממייסט נישט-שולדיגע אויך שולדיג בלייבען בלוין דערפאַר, וואָס זיי האָבען טאָלערירט אזאַ אומגעלומפּערטע און העכסט-אונפּערצייהליכע פּאָליטיק.

נאָך װאָס בעטייליגען זיי זיך די האַנדװערקער-דאַזאָרעס און די אנדערע דאַזאָרעס אין די פערװאַלטונג'ס-זיצונגען, װיבאלד זיי האָבען קיין כח און קיין מאכט נישט צו רעאַליזירען די דורך זיי אָנגענומענע בעשלוסען?

מיט זייערע זיצונגען העלפען זיי נאָר צו און זיי פערשלייערען אין אַ לעגאַלען מאַנטעל די דיקטאַטאָרישע מאַכט-טהעטיגקייט פונ'ם אַליינהערשערישען פרעזעס.

זאָל דער גאַנצער „דיפּלאָמאַטישער" קאָמעדיע דעמאַסקירט װערען. זאָל דער חוזק-שפּיעל אַ מאָהל אויפגעדעקט װערען.

ב. צװײג.

װאָס הערט זיך אין ראַדאָם.

שטורמישע זיצונג אין שטאָדט-ראַט.

דער מאַגיסטראַט לעגט פאָר צומאַכען פרישע הלוואות — די רעכטע מיט די יודען געגען די הלוואה-פּראָיעקטען — פעראנטװאָרטליכקייטס-דראָהונגען אויפ'ן חשבון פון די יודישע ראַטמענער צוליב דעקאָמפּלעטירן די זיצונג.

די זיצונג, װעלכע איז פאָרגעקומען דעם פאַראַכטאָגדיגען דאָנערשטאָג אין שטאָדט-ראַט האָט אין אַ געװיסע מאָס געטראָגען אַ שטורמישען כאַראַקטער און האָט געהאַט צו פערצייכענען פיעל שװערע און דראַסטישע מאָמענטען. ס'האָט זיך נעמליך געהאַנדעלט װעגען דעם, אז דער שטאָדט-ראַט זאָל מאַכען נייע הלוואות אויף גרעסערע סומעס. דעם דאָזיגען פאָרשלאַג האָט אַרויסגערוקט דער מאַגיסטראַט און דערפון טאַקי האָט זיך געשאַפען דער שװער-פּונקט, צוליב װאָס ס'איז ענטשטאַנען זעהר אָנגעשטרענגטע בעציהונגען צװישען דער פּ. פּ. ס. מיט די רעכטע און יודען.

באַלד װי די זיצונג האָט זיך אָנגעהויבען און ס'איז לויט'ן רעגולאַמין פאָרגעלייענט געװאָרען דער פּראָטאָקאָל פון דער פאָריגע זיצונג, האָט דער ענדעקישער ראַטמאַן גאַיעװיטש ערקלערט, אזוי װי אויף דער פאָריגער זיצונג איז דורכ'ן שטאָדט-ראַט בעשטימט געװאָרען אַלס ראַדאָמער עהרען-בירגער דער סענאַטאָר לימאַנאָװסקי און אין שייכות דערמיט װערט דערמאָנט אין פּראָטאָקאָל, אז דאָס איז דורך אַלע ראַטמענער איינשטימיג אָנגענומען און פון אַלע אַפּלאָדירט געװאָרען, — אלזאָ מעט ער אויסצובעסערען אין פּראָטאָקאָל, אז די רעכטע האָבען נישט אַפּלאָדירט. אויבװאָהל, ערקלערט ראַטמאַן גאַיעװיטש, אז דאָס בעשטימען סענאַטאָר לימאַנאָװסקי אַלס עהרען-בירגער װערט דורך די רעכטע אַנערקענט אַלס אַ דעמאָנסטראַציע געגען די רעגירונג, װעלכע האָט איהם ביי דער ערשטער סענאַט-זיצונג אויסגעמיטען און נישט צוגעטיילט דעם כבוד צו עפענען די ערשטע זיצונג אַלס עלטסטער סענאַטאָר — דאָך צוליב זיינע פערדינסטען פאַר דער אונאָבהענגיגקייט פון פּוילען, האָבען זיי נישט געשטימט געגען, אָבער אויך נישט אַפּלאָדירט.

די אויסבעסערונג פון ראַטמאַן גאַיעװיטש װערט דורכ'ן פאָרזיצענדער ערפיהלט.

צוטרעטענדיג צו דער טאָג-אָרדנונג װערען בעטראַכט די מאַגיסטראַט-פאָרשלאָגען װעגען מאַכען צװיי קורצטערמיניגע הלוואות: איין הלוואה פון 200.000 זל. אין דער מלוכה'שע װירטשאַפט'ס-באַנק אויף אַ אומזאַץ-קאַפּיטאַל, מיט װאָס מ'זאָל קאָנען לאָזען אין בעטריב די פאַבריק „סוראָפּאָספאַט" (קינסטליכע בעמיסטיגונג) און אַ צװייטע הלוואה פון 100 000 זל. אויף דורכצופיהרען אינסטאַלאַציעס ביי דער שטאָדטישע װאַסער-לייטונג.

בעגרינדענט די נויטװענדיגקייט פון ביידע נייע הלוואות האָבען די מאַגיסטראַט-אינזשינירען ראַדאָמסקי און שטשעפּאַנסקי. פאר דער רעאַליזירונג פון די הלוואות זאָגען זיך אויך אַרויס דער װיצע-פּרעזידענט אָושעמבלאָ און אַ גאַנצע רייהע ראַטמענער פון דער פּ. פּ. ס.'ישער פראַקציע.

די שטעלונג פון די יודישע ראַטמענער.

בשעת די זיצונג האָט זיך אָנגעהויבען איז באַלד געװען צו בעמערקען די אַבװעזענהייט פון די יודישע ראַטמענער. זיי האָבען די גאַנצע צייט זיך נישט געפונען אויפ'ן זיצונג'ס-זאַהל און זיך בעראַטען אין צװייטען צימער. אויבװאָהל ביים עפענען די זיצונג האָט דער פאָרזיצענדער איינגעלאַדענט אין פּרעזידיום דעם יודישען ראַטמאַן פינקעלשטיין, איז דאָס אָרט דורך איהם נישט פאַרנומען געװאָרען.

בעת ס'װערען אַדורכגערעדט די פאָרשלאָגען פון די הלוואות פערלאָזען אויך ביסלעכװייז די װאָרעקעס די זיצונג און נאָכדעם װי ס'בלייבען נישט מעהר װי די פּ. פּ. ס. מיט'ן צענטרום, בעװייזט זיך אויפ'ן זיצונג'ס-זאַהל ראַטמאַן גאַיעװיטש, װעלכער בעט פעסטצושטעלען דאָס פעהלען פון אַ קװאָרום. (ביים בעשטימען הלוואות מוזען זיין צװיי דריטעל ראַטמענער, ס'הייסט 30) נאָכ'ן אָבגעבען די ערקלערונג װערט ראַטמאַן גאַיעװיטש באַלד נעלם פון זאַהל, מורא האָבענדיג נישט אַריינגערעכענט צו װערען צװישען די אויפ'ן זאַהל אַנװעזענדע ראַטמענער.

די פּלוצלינגדיגע ערקלערונג פון ראַטמאַן גאַיעװיטש װעגען פעסטשטעלען דאָס פעהלען פון אַ קװאָרים רופט אַרויס ביי די פּ.פּ.ס.'שער פראַקציע אַ שטאַרקע פערביטערונג. און עס װערט צוליב דעם פעראָרדענט אַנ'הפסקה.

דורך דער צייט װערט אויסגערעגט האַנדעלט מיט די יודען, זיי זאָלען זיך בעטייליגען אויף דער זיצונג. אין בעראַטונג'ס-צימער פון די יודישע ראַטמענער זענען איינינע מאָהל אַריינגעגאַנגען דער פאָרזיצענדער פון שטאָדט-ראַט, קעלערס-קראַוז און דער פּרעזידענט, און פערלאַנגט די יודען זאָלען אַריינגעהן אויפ'ן זאַהל, כדי די זיצונג זאָל צו שטאַנד קומען. זיי האָבען געגעבען די יודישע ראַטמענער די ברירה צו שטימען אפילו געגען די הלוואות נאָר בעטייליגען זיך אויף דער זיצונג זאָלען זיי זיך, כדי ס'זאָל זיין אַ קװאָרום.

די יודישע ראַטמענער האָבען דערויף ערקלערט, אז זיי װעלען אין דער זיצונג קיין אַנטייל נישט נעמען, װייל זיי זענען נישט מסכים דער מאַגיסטראַט זאָל מאַכען פרישע הלוואות, װעלכע זאָלען דערנאָך פעראורזאַכען אַרויסצולייגען גרויסע שטייערען אויף דער בעפעלקערונג, װעלכע קרעכצט שוין אזוי אויך פון דער גרויסער שטייער-כװאַליעס. אויף דער פראַגע פון פּרעזידענט, צי די יודען װעלען אויף זיך נעמען די אחריות, אז צוליב זיי זאָלען דאַרפען הונגערען הונדערטער אַרבייטער, װעלכע מען װעט, אין פאַל פון נישט בעקומען די הלוואות, מוזען אָבזאָגען — ערקלערען די יודישע ראַטמענער, אז אויך די רעכטע זענען געגען און זיי פרעגען דעם פּרעזידענט, פאַר װאָס ער מאכט זיי נישט פעראנטװאָרטליך פאר די דאָזיגע קאָנסעקװענצען.

דער פּרעזידענט ענטפערט דאַן, אז מיט די רעכטע רעכענט זיך דער מאַגיסטראַט גענצליך נישט און דערפאַר װענדעט ער זיך נישט צו זיי, די יודען, נישט קוקענדיג אויף די אַלע װענדונגען און דראָהונגען, געהען נישט אַריין אין זאַהל.

נאָך דער הפסקה װען דער שטאָדט-ראַט װיל װייטער פאָרזעצען די זיצונג, װייזט זיך װידער אַמאָהל אַרויס, אז קיין קװאָרום איז אַלץ נישטאָ און צוליב דעם װערט דער פּונקט פון די הלואות אָראָבגענומען פון טאָג-אָרדנונג.

בשעת דער שטאָדט-ראַט איז געצװינגען אָראָבצונעמען די הלוואות-פּראָיעקטען פון טאָג-אָרדנונג, ערקלערט דער פּרעזידענט גושטשנאַװסקי, אז מאָרגען זאָגט ער אָב 800 אַרבייטער פון דער שטאָדטישער אַרבייט און פעראנטװאָרטליך מאכט ער די, װאָס האָבען נישט דערלאָזט, אז די הלוואות זאָלען קאָנען אָנגענומען װערען.

נאָכ'ן אויסװעהלען עטליכע פאָרשטעהער אין די פּאָבאָר קאָמיסיע און נאָכ'ן איבערשיקען די פראַגע װעגען די האַנדעל'ס-שטה'ען אין דער קאָמיסיע פון אַלגעמיינע ענינים, װערט די זיצונג געשלאָסען.

וויכטיגע פערזאמלונג אין האנדווערקער-קלוב.

זונטאג דעם 22 אפריל איז פארגעקומען אנ'אויסערגעווענליך אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון האנדווערקער-קלוב. געעפענט די פערזאמלונג האט דער פארזיצענדער ה' מ. רובינשטיין און נאכ'ן אויפקלערען די וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג גיעט אן דער סעקרעטאר ש. סטראווטשינסקי אנ'אויספיהרליכען בעריכט פון די טעטיגקייט פון דער פערוואלטונג און סעקרעטאריאט. לויט דעם בעריכט האט די פערוואלטונג אבגעהאלטען אין פערלויף פון 8 חדשים 21 זיצונגען; אדורכגעפיהרט 11 אלגעמיינע פערזאמלונגען; דער סעקרעטאריאס האט ערלעדיגט 600 פערשידענע ביטעס רעקורסען אין אלע אמטען; אדורכגעפיהרט די האנדוו.-רעגיסטראציע; אויסגעקויפט א גרעסערע צאהל פאטענטען און ערטיילט יעדען מיטגליד פערשידענע אינפארמאציעס א. א. וו.

וועגען בעריכט האבען גענומען א ווארט די ה"ה: ה. מלינארסקי און ב. בערלינסקי. נאכדעם איז דורכ'ן פארזיץ. געשטעלט געווארען צום אבשטימונג דער בעריכט. און אין רעזולטאט איז דער בעריכט איינשטימיג אנגענומען געווארען.

צום פונקט פון דער רעגיסטראציע בעקומט דאס ווארט דער סעקרעטאר, וועלכער גיט א איבערבליק איבער די צייט פון פערעפענטליכען דאס צעכען-געזעץ ד. ה. פון 15 טשערוויעץ ביז'ן היינטיגען טאג. ער שטעלט זיך איבערהויפט אן אויף דער גרויסער פאסיוויטעט פון די האנדווערקער, וועלכע האבען טראץ אלע אויפרופען, פערזאמלונגען און פרעסע-ארטיקלען דאך נישט פערעיעסטרירט זיך צו דער צייט און די אלע דראהט יעצט צו האבען גרויסע שוועריגקייטען ספעציעל נאכ'ן פערעפענטליכען דורך דער סטאראסטווע די אזוי גערופענע „זגלאשעניעס". ד. ה.: דאס איינמעלדען די עגזיסטירענדע אין 1927 יאהר ווארשטאטען, וואס דארף אין די נאנטסטע צייט פארקימען (אין פיל שטעדט קומט שוין די רעגיסטראציע פאר).

ווייטער מערקט ער אן, אז די פערוואלטונג פון קלוב האט שוין איניגע מאהל אינטערווענירט אין מאגיסטראט וועגען די רעגיסטראציע-קארטען און די פערוואלטונג בעמיהט זיך, אז דער מאגיסטראט זאל נעמען א קליינעם אפצאהל פאר די קארטען. די פערוואלטונג איז זיכער, אז די בעמיהונגען וועלען געקרוינט ווערען מיט ערפאלג. די פערוואלטונג האט אויך אויסגעווירקט, אז די קצבים, פריזירער, בעקער און אנדערע פאכען, וועלכע בעזיצען ספעציעלע קאנצעסיעס און וועלכע דאס מאגיסטראט האט מיט א צייט צוריק נישט געוואלט רעגיסטרירען, אז זיי זאלען גלייך מיט אלע אנדערע פאכען פערעגיסטרירט ווערען, סטרופענדיג זיך אויף ארטיקעל 198 פון צעכען-געזעץ.

ער גיט צו, אז נעמענדיג אין אכט די קאמפליצירטע לאגע, וועלכע איז געשאפען געווארען דורכ'ן צעכען-געזעץ און די פאטאלע פאלגען וואס עס קען זיין פאר די, וועלכע האבען צוליב פערשידענע סבות פערנאכלעסיגט די רעגיסטראציע, האט די פערוואלטונג געזוכט מיטלען ווי אזוי צו ערמעגליכען די נישט פערעגיסטרירטע נאך אין פערלויף פון 2, עווענטועל 3 וואכען צו פערעגיסטרירען אין דעריבער מאכט ער אויפמערקזאם די זעלבע, אז זיי זאלען די אויסנאמליך גוטע געלעגענהייט נישט פערשפעטיגען און זיי זאלען זיך גלייך פערעגיסטרירען אין קלוב, וועלכער וועט ווי ביז יעצט אריינטראגען די רשימות צום בעשטעטיגען.

ה' מ. ראזענבוים קריטיקירט שארף די פערשידענע עלעמענטען, וועלכע האבען מיטגעווירקט צום דעזאריענטירען די האנדווערקער און זיי פערפיהרט. ער ווארענט דעריבער די האנדווערקער, אז זיי זאלען זיך קיינמאל נישט לאזען פערפיהרען, נור אויספיהרען די אנווייזונגען פון די פערוואלטונג, וועלכע פיהרט אויס אלע בעשלוסען פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד אין פוילען.

אין דער דיסקוסיע נעמען אנטייל די ה"ה: ב. בערלינסקי, מאגנישעווסקי און איידעלבוים.

נאך דער דיסקוסיע שטעלט דער פארזיץ. א פארשלאג אויסצודריקען צוטרוי די פערוואלטונג. דער פארשלאג ווערט איינשטימיג אנגענומען.

צים פונקט פרייע פארשלאגען ווערט בעריהרט די פראגע פון די אונגעהויער גרויסע שטייערען.

אין דער דיסקוסיע ווערט דורך די רעדנער אנגעוויזען, אז דער היגער שטייער-אמט האט אין פיעל פאלען אבסאלוט זיך ווייניג גערעכענט מיט די פאקטישע אומזאצען און געשטעלט קאלאסאלע סומען.

אזוי האט מען ה' ח. גוטמאן (קאפעלושניק לובלינער 5) געשאצט אויף 30.000 זלאטעס קענען 3500 אין יאהר 1926. אזעלכע פאלען זענען אויפגעגעבען געווארען אין די צענדליגער. די פערזאמעלטע האבען אויפגעפאדערט די פערוואלטונג אונטערצונעמען שריט אום צו ווירקען, אז עס זאלען פערקלענערט ווערען די שטייערען, וועלכע זאלען ענטשפרעכען דעם פאקטישען אומזאץ ווי אויך די האנדווערקער, וועלכע ארבייטען אליין, אדער מיט איין געהילף זאלען בעפרייט ווערען אינגאנצען פון שטייער אין הככם מיט'ן ספעציעלען פונקט פון שטייער-געזעץ, נאך דעם ווערט די פערזאמלונג דורכ'ן פארזיץ. געשלאסען.

די פערוואלטונג פון קלוב מאכט אויפמערקזאם אלע איהרע מיטגלידער, אז אונאפהענגיג פון די אינטערווענצען לטובת די בע'עולה'סע שטייער-צאהלער מוז יעדער בעזונדער אנגעבען רעקורסען צום טערמין און די נאקאזען זאלען געצייכענט ווערען די דאטען.

פון „טאז"
זומער-קאלאניעס אין גארבאטקא.

דען 20 אפריל ד. י. האבען זיך אין לאקאל פון טאז (דלוגא 24) אנגעהויבען די איינשרייבונגען פון קינדער אויף די זומער-קאלאניעס אין גארבאטקא. די קוך איז שטרענג כשר.

דאס איינשרייבען קומט פאר יעדען טאג פון 12 ביז 1 נ"מ.

די צאהל ערטער איז בעגרעניצט.

* * *

דעם 15 מאי ד. י. הויבט זיך אן אין גאנצען לאנד די געזונדהייט'ס-וואך פון „טאז".

* * *

די צענטראלע פערוואלטונג פון „טאז" איז צוגעטרעטען צו בויען אין אטוואצק א סאנאטאריום פאר לונגען-קראנקען (שווינדזיכטיגע).

* * *

דער היגער „טאז" נעמט אויך אן קינדער אויף דער זומער-קאלאניע אין אטוואצק.

פון יודישען פאלקס-אוניווערסיטעט אין ראדאם.

אויפ'ן פאריגען שבת 6 אזייגער אווענד איז דורך די איניציאטיוו-גרופע גערופען געווארען א גרעסערע פער-

---

(ענדע פון דער 3 זייט)

נאר דאס פייער פון יצר-הרע. צווישען גאנצען עולם איז געשטאנען דאס דינסטמיידעל פון האטעל און געציטערט אינגאנצען פאר שרעק.

— ער! — ער! האט זי געציטערט צו דער שטיב וואו דער „ליטעראט" איז איינגעשטאנען — וועה איז מיר, נאך נסים, וואס כ'האב זיך ארויסגעריסען פון איהם. ווי א ווילדע חיה האט ער אויסגעזעהען! און ער האט דאך פריהער אזוי שעהן גערעדט! — ווער זאל זיך ריכטען!...

— אויסרייסען איהם! — האבען ווייבער געשריגען,

— ער וועט א תל מאכען פון שטעטעל!

— ווי, ווי, ווער ווייס, וואס ער האט שוין אפגעטאן מיט די קינדער!

— דאס איז דער יצר הרע!

— קליינע קינדער וועלען חלילה, אומקומען איבער א הם.

— שלאגט איהם! —

— די צונג ארויסרייסען איהם, ער זאל מעהר נישט קענען רעדען!...

דער „ליטעראט" איז נעבעך געלעגען ביי זיך אין שטוב אויף גרויסע צרות. ער האט פערשלאסען די טיר אויס מורא מען זאל איהם נישט ברעכען די ביינער, אבער דער עולם האט אנגעהויבען צו רייסען די טירען. זעהענדיג, אז ס'האלט שלעכט, אז די טירען הויבען זיך אן אונטערגעבען האט דער חברה-מאן לאנג נישט געטראכט, געעפענט דאס פענסטער. אראפ פון ערשטען שטאק און, פייל אויס בויגען געלאזט זיך לויפען — וואוהין נאר די אויגען האבען איהם געטראגען.

איצט געהט נעבעך די שידלאוויצער יוגענד ארום פערשעהמט. בעליידיגט, איבערהויפט איז ענטוישט דאס האטעל-מיידעל, צוליב וועלכער די גאנצע געשיכטע איז ארויסגעקומען.

— אז מען טאר נישט גלויבען — האלט זי אין איין טענה'ן. און די פרומע יודען און ווייבער זענען אין זיבעטען הימעל פאר פרייד.

— וואס דען? — זאגען זיי — עפעס בעסערס קאן מען דערווארטען פון די געגאלטע בערד...

ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז דער נאמען פאגעלזאהן אנ'אויסגעטראכטער. פונקט ווי עס איז אויסגעטראכט דער דאקטאר-טיטול, וואס דער פאגעלזאהן האט זיך צוגעגעבען.

בעשערט א שטעטעל צו האבען פון וואס צו רעדען.

ג. ק.

צו דער עפענטליכקייט.

ווענען אונזערע האנדעלס־סכסוכים וואס איז געווען פערעפענטליכט אין „ראדאמער־קעלצער לעבען" איז פארגעקומען א דין־תורה צווישען אונז ביי הרב דפה ר׳ יחיאל קעסטענבערג שליט"א און עס איז אלס פעסטגע־שטעלט געווארען, אז אונזערע סכסוכים זענען געווען צוליב א מיספער־שטענדניש און אויך דורך די נישט־ריכטיגע טהאטען פון אונזער געוועזענעם שותף.

חיים גאלדבערג, הערש־ל גרינבוים.

בפני הח"מ התפשרו ה"ה חיים גאלדבערג
וצבי גרינבוים בכל עניני הסכסוכים שביניהם
וע"ז באעה"ח יחיאל הלוי קעסטענבערג
אבד"ק ראדום.

זאמלונג, וועלכע איז פארגעקומען אין לאקאל פון „סורתיט" לובעלסקא 23. די פערזאמלונג ווערט געעפענט דורך סטודענט מעלכיאר, וועלכער ווייזט אן די אויפגאבען פון דער פערזאמלונג. דאן בעקומט דאס ווארט מאגיסטער סאלבע אויף א רעפעראט וועגען די אויפגאבען פון א פאלקס־אוניווערסיטעט. נאכ׳ן רעפעראט פון ה׳ סאלבע ענטוויקעלט זיך א שטארקע דיסקוסיע ארום דער פראגע, אין וועלכער עס בעטייליגען זיך א גרויסע צאהל אנוועזענדע. פון דער דיסקוסיע איז צו זעהן, אז אלע די, וואס זענען געקומען אויף דער פערזאמלונג מיינען ערנסט צו ארבייטען פאר דער אינסטיטוציע.

אויפ׳ן פארשלאג פון ה׳ מעלכיאר ווערט די דיסקוסיע געשלאסען, און עס איז אויפ׳ן ארט אויסגעוועהלט געווארען א צייטווייליגע פערוואלטונג, אין וועלכער עס געהען אריין פאלגענדע פערזאנען ה"ה סטוד. מעלכיאר, מאג. טאוב, סטוד. אייזענשטאדט, ל. זילבערשטרום, ב. צוקער, י. וויינגארט, מאג. קאהן, י. אייגער און סטוד. מאניעלא. נאך די וואהלען פון די פערוואלטונג איז די פערזאמלונג געשלאסען געווארען, און עס איז באלד פארגעקומען די ערשטע זיצונג, וועלכע האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: פארז. סטוד. מעלכיאר, וויצע פארז. מאגיסטער קאהן, קאסירער י. אייגער, און סעקרעטאר ל. זילבערשטרום.

דער סעקרעטאריאט געפינט זיך אין לאקאל פון „בורהיט" לובעלסקא 23 און ר׳איז עפען דריי מאל אין דער וואך: זונטאג, דינסטאג און דאנערשטאג פון 8 ביז 9 אבענד. אין דער צייט ווערט ערטיילט אלע נויטיגע אינפארמאציעס.

איינשרייבען זיך אלס מיטגלידער קאן מען אין סעקרעטאריאט אין די דערמאנטע טעג.

די גמינע־פערוואלטונג זאל אויסדריקען אונצוטרוי־וואטום דעם פרעזעס.

ווי מען אינפארמירט אונז, זאל אויף איינער פון די נעכסטע זיצונגען פון גמינע־פערוואלטונג אויסגעדריקט ווערען אונצוטרוי־וואטום דעם פרעזעס קעניגסבערג. די סבות דערפון זאלען זיך ערקלערען דערמיט, וואס ה׳ קעניגסבערג רעכענט זיך נישט מיט די בעשלוסען וואס די גמינע־פערוואלטונג נעמט־אן און ענדערט זיי לויט זיין אייגענעם ווילען און אויף אייגענער פעראנטווארטליכקייט. נאך מעהר פערדריסליכערן אל זיין דער פאקט, וואס מכלומרש ערקלערט ה׳ קעניגסבערג, אז ער מישט זיך נישט אין קיין שום זאכען און אין דער אמת׳ען מישט ער זיך צו פיעל אויף אזוי ווייט, אז אלץ וואס די פערוואלטונג נעמט־אן האט ביי איהם קיין שום ווערטה און בעדייטונג נישט.

די גמינע־פערוואלטונג פיהלט זיך אין דעם א געוואלדיגע בעליידיגונג און אונערהערטע גרינגשעצינג און ווי מ׳הערט זאל זי זיין ענטשלאסען מעהר נישט צו טאלערירען אזעלכעס און מיט אויסדריקען אונצוטרוי בעוויזען, אז די גמינע איז נאך נישט הפקר־פיעס־רישקע.

ביטערער וועה־געשריי פון די ראדאמער סוחרים אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון סוחרים־פעראיין.

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג אין סוחרים פעראיין דעם פאריגען זונטאג האט זיך געהערט א גרויסער וועה־געשריי פון די ראדאמער סוחרים צוליב דער אונגעהויערער אויסמעסטונג פון אומזאץ־שטייער פאר׳ן יאהר 1927. דער לאקאל וואס בעשטעהט פון 3 צימערען איז געווען פול געפאקט אזוי, אז מאסען מענשען האבען נישט בעקענט אריין און געמוזט שטעהן אויף די שטיגען.

ס׳אין געקומען אנ׳עולם פון בערך 1500 מאן פון פערשידענע בראנזשעס. אלע רעדנער׳ס האבען זיך גיוואלדיג בעקלאגט אויף דער גרויסער אבשאצונג פון אומזאץ פון פאריגען יאהר, ס׳האבען זיך געפונען אזעלכע, וואס האבען מיט טרעהרען אין די אויגען געשילדערט זייער טרויריגען מצב און ארויסגעזאגט די מיינונג דאס אין פאל, ווען דער גרויסער אומזאץ־שטייער זאל נישט געלינדערט ווערען שטעהט זיי פאר א געגצליכער חרבן ביז פול־שטענדיג פערשווינדען צו ווערען פון פלאץ.

אויף דער פערזאמלונג איז אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציעס: 1) דער אומזאץ־שטייער זאל בעדייטענד געמעסיגט ווערען. 2) רעדוצירען די לעצטע אייסמעסטונג פון אומזאץ וועלכער איז געשאצט געווארען ביז 5 מאהל לויט פאראיגהרען. און ביז צום רעדוצירען זאל דער שטייער־אמט אויסהאלטען דאס איינמאהנען דעם שטייער דורך עקזעקוציעס 3) צולאזען אין די שאצונג׳ס־קאמיסיעס ביים רעדוצירען זאכקענער פון יעדער בראנזשע, וואס קאנען גענוי די לאגע פון יעדען איינציגען און זיך רעכנען מיט זייערע ריכטיגע אינפארמאציעס.

ס׳איז אויך אנגענומען געווארען צו מאכען א רשימה פון בע׳עולה׳טע, חי

חי אויך צו ווענדען זיך צו דער צענטראלע אין ווארשא וועגען אינטערווענץ פון אלע אונזערע דעפוטאטען אהן אויסנאהם אזוי ביי די פאדערער׳ס און אזוי ביי די בעטער׳ס.

לעצטע צוויי געזעגנונג׳ס־פארשטעלונגען פון קאמפאניעץ׳עס טרופע.

די יודישע טרופע אינטער דער לייטונג פון לאנגיעריגען טעאטער־דירעקטאר ה׳ קאמפאניעץ שפילט אין ראדאם היינטיגען פרייטאג און שבת שוין די לעצטע צוויי געזעגנונג׳ס־פארשטעלונגען. די ביז יעצטיגע אויפטריטען האבען בעוויזען, אז דער ארטיסטישער ניווא פון דער דאזיגער טרופע שטעהט אויף א העכערערער מדרגה פון א סך, וואס מיר האבען ביז יעצט געזעהען.

אין דער טרופע איז פארהאן אנגעזעהענע און טאלאנטפולע כחות און דערצו אויך מענשען מיט א גרעסערער מאס בילדונג און אינטעליגענץ. פאר דער קליינער צייט, וואס די טרופע גאסטראלירט דא, האט זי זיך ערווארבען ביים היגען טעאטער־פובליקום דעם בעסטען נאמען און די גרעסטע אכטונג.

אין דער היינטיגער פארשטעלונג „ראספוטין און די צאריצא" און מארגען שבת־צו־נאכט אין „איהר גרויסער סוד" וועלען אלע טעאטער־ליבהאבער האבען די מעגליכקייט צו זעהן אויפפיהרען טעאטער־זאכען מיט א אינטערעסאנטען און רייכען אינהאלט

אין „ראספוטין און די צאריצא" טרעט אויף דער בעריהמטער קינסטלער פאליאקאוו אין זיין קרוין־ראליע אלס ראספוטין און ס׳איז באמת כדאי צו געהן זעהן איהם שפילען.

ס׳איז ווירקליך בעדויערנסווערטה, וואס ה׳ קאמפאניעץ מיט זיין אויסגעצייכענטע טרופע פערלאזט אזוי שנעל אונזער שטאדט. די אלע ביי וועמען ס׳אין ליב און טייער א גוט און פיין יודיש טעאטער וואלטען געברויכט זיך בעמיהען אין אויס׳פועל׳ען זי זאל בלייבען הענינסטענס נאך א מאנאט אין ראדאם.

אנגעקומען שוין די מאטיוועז פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל.

א גאנצע פערגאנגענע און היינטיגע וואך זענען ארומגעגאנגען קלאנגען, אז ה׳ קעסטענבערג האט פאלשטענדיג פערשפיעלט דעם פראצעס. די דאזיגע ידיעות האבען זיך געשטיצט אויף פערזאנען, וואס שטעהען נאהנט צו די גמינע קרייזען, וועלכע האבען פערזיכערט, אז אין די מאטיוועז איז בפירוש אזוי אנגעוויזען.

היינטיגען דינסטאג האט די גמינע ווי אויך ה׳ קעסטענבערג בעקומען צו־געשיקט קאפיעס פון די מאטיוועז. פאר דער גמינעס וועגען הערט מען, אז די מאטיוועז זענען פיעל מיט פלפול און ס׳אין זיך שווער אין זיי פינאנדערצו־קלויבען. לעזענדיג אבער דעם טעקסט־אבשריפט פון די מאטיוון ווייזט זיך אויס אט וואס: די אנקלאגע מצד דער גמינע געגען דער וואיעוואודסטווא פאר נישט רעכטליך בעשטעטיגען דעם ה׳ קעסטענבערג אלס מורה הוראה — ווערט אבגעווארפען. לויט די מאטיוועז פון טריבונאל איז בלויז ה׳ קעסטענבערג אויס ראדאמער רב. אלס מורה הוראה אבער בלייבט ער אויפ׳ן גרונד פון די רוסישע און עסטרייכישע בעשטימונגען מיט א פענסיע, צו בעשטימען די גרויס פון דער פענסיע, דאס געהערט דעם מיניסטעריום און צו דער וואיעוואודסטווא.

די אנקלאגע פון ה׳ קעסטענבערג, וואס שייך דאס אוועקנעמען איהם די ביכער פון סטאן־ציווילני, כאטש אב מיט׳ן מאטיוו, וואס דער דאזיגער ענין געהט אריין אין דער קאמפעטענץ פון בילדונג׳ס מיניסטעריום, וואס האט די רעכט די דאזיגע מיסיע אנצופערטרויען וועלכען מורה הוראה זי געפונט פאסענדיג. אבער מיט׳ן אוועקנעמען די פונקציע פון דעם בעטרעפענדען מורה הוראה ווערען זיינע רעכט נישט קלענער.

די מאטיוועז זענען געשריבען אויף 14 בויגען מאשין־דרוק און זענען ארויסגעגעבן פאר דער גמינע אויף דער האנד פון איהר בעפאלמעכטיגטען אדוו. פאזנאנסקי און פאר׳ן פאדראבין יחיאל קעסטענבערג אויף דער האנד פון זיין בעפאלמעכטיגטען אדוו. המורכקי.

ערקלערונג.

צוליב מאנגעל אין פלאץ וועט דער בריעף פון „עזרה" געהן די צווייטע וואך.

רעד.

קעלצער אבטיילונג.

א הויז פאר'ן „בית-יתומים“.

די פראגע וועגען אויפבויען א איי־גען הויז פאר'ן „בית-יתומים“, איז איי־גענטליך נישט קיין נייע. דער דאזיגער פראיעקט, איז אויף פערשידענע פער־זאמלונגען און זיצונגען שוין איבער נענוג דיסקוטירט געווארען. און וועגען דער עצם זאך, צי אזא הויז איז נוי־טיג, דאכט זיך, קענען קיין צווי מיי־נונגען נישט זיין, דען יעדער איינער, וואס האט נאר ווען עס איז דאס היגע יתומים הויז בעזוכט, ווייסט, אז דאס הויז, וואס דארפט אייגענטליך זיין א „מקום מחסה“ פאר יעם פעראומגליק־ליכען יתום אדער יתומה איז, צוליב די שלעכטע קלימאטישע בעדינגונגען פון הויז ווי: רעגען, נאסקייט, קעלט, ענגי־שאפט, פינסטערניש, נישט ריינע לופט א. ד. ג. — א „מקום מות“. ווייל צוליב אט די אויבען - אנגעוויזענע שלעכטע בעדינגונגען ווערען פיעל יתומים קראנק אויף זעהר ערנסטע קרענק און דאס ווערט שפעטער א דאפעלטע לאסט אויף דער יודישער געזעלשאפט, וועלכע מוז צוליב ריין הומאניטארע טעמים, און דער עיקר צוליב דעם דורך אונז אלע שטרענג אבגעהיטענעם פסוק פון „אלמנה ויתום לא תענין“ — זעהן די יתומים צו ראטעווען.

דער אבן נגף, דער שווער-פונקט דעם פראיעקט צו פערווירקליכען איז זעלבסטפערשטענדליך נאר געוועזען די אנגעווייטאגטע געלד-פראגע. פון וואן נעמט מען די קאלאסאלע געלדער וואס זענען צו אזא אייגענעם בנין נוי־טיג? וועגען א געהעריגען פלאץ איז קיין שום שאלה נישט געוועזען, דען די יודישע קהלה, צו וועלכער די פערוואל־טונג פון „בית-יתומים“ וואלט זיך ווע־גען דעם געווענדען וואלט, אהן מינ־דעסטען ספק איינעם פון איהרע פלע־צער בעשטימט אויסגעגעבען. איבערי־גענס האט דאך דער פערשטארבענער אדוואקאט פיינינגער א פלאץ אויף א „בית-יתומים“ דער יודישער קהלה אנ־געשריבען און דעם זעלבען פלאץ אויף דער ליפאווא גאס וועט דאך די יודישע קהלה פאר'ן „בית-יתומים“ בעשטימט אויסגעבען. נאר פון וואן נעמט מען אויף די הוצאות-הבנין? אמת, ווען די פערוואלטונג פון „בית-יתומים“ וואלט דעם בנין אנגעהויבען בויען וואלטען א סאך קעלצער נדבנים, בתוכם די יו־דישע קהלה, פיעל מיטגעהאלפען, אבער פון וואן נעמט מען פארט די ערשטע גראשענס. וואס זענען אויף דעם התחלת הבנין נויטיג אין דער צייט וואס די פערוואלטונג פון „בית-יתומים“ ארבייט מיט א דעפיציט און די הכנסות דעקען נישט די נויטיגסטע אדמיניסטראציע הוצאות פון די יתומים זעלבסט און אזוי ארום קען דער שיינער פראיעקט נישט רעאליזירט ווערען.

די פערוואלטונג פון „בית-יתומים“, דערהערענדיג די פרייליכע בשורה, אז די חשוב'ע קעלצער בירגער, די איבע־ראל בעוואוסטע נדבנים. די ברידער זאגייסקי, האבען געקויפט א גרויס הויז און ווילען עס אוועקשענקען לטובת א געזעלשאפטליכע. אדער פילאנטראפישע אינסטיטוציע האט, אויף איינע פון איהרע זיצונגען בעשלאסען צו שיקען א דעלעגאציע צו די ברידער זאגייסקי זיי צו בעטען, אז זיי זאלען דאס הויז אוועקשענקען אויף א „בית-יתומים“. די דעלעגאציע האט זיך אבי־סעלע פערשפעטיגט און די געעהרטע ברידער זאגייסקי דאבען, געגען זייער בעסטען ווילען די בקשה פון די בית-יתומים-דעלעגאציע, שוין נישט געקענט ערפילען צוליב דעם, וואס מיט עטליכע טאג פריהער האבען די ברידער זא־גייסקי שוין געהאט פערשפראכען דאס הויז אויף דעם נאמען פון „דאבראַ־טשיונאשטש“ א צושרייבען, וועלכער זאל דארט אהין די „תלמוד-תורה“ אריי־בערבראנזשע.

עס איז נישט איצט דאס ארט אריינ־צולאזען זיך אין א ויכוח, צי דאס הויז פון די געעהרטע ברידער זאגייסקי, וואס געפונט זיך אויף דער סעמינא־רינסקא גאס. — איז בכלל צוליב דער ווייטקייט פון שטאדט-צענטער און פון יודישען קווארטאל — גינסטיג פאר דער „תלמוד-תורה“. איין זאך איז אבער קלאר, אז די פערוואלטונג פון „בית-יתומים“ שטעהט איצט פאר א געשעהע־נעם פאקט אין איין-און-איינציגער אויס־וועג איז נאך פארהאן: צו ווענדען זיך אין נאמען פון די 40 אומגליקליכע יתומים מיט א הייסען אפעל צו די געעהרטע ברידער זאגייסקי, צו דער פערוואלטונג פון „דאבראטשינאשטש“ און צו די קינדער פון די ברידער זא־גייסקי, ביי וועלכע דאס יתומים-הויז איז זעהר טייער, אז זיי זאלען פשוט רחמנות האבען אויף די עלענדע יתו־מים און זאלען ענדערען זייער בעשלוס. דערפאר וועט זייער שיינער ערהאבע־נער טהאט אויף דור דורות געדענקט ווערען. און וואס שייך דער דין-תורה מיט'ן „דאבראטשינאשטש“ פון „אין משנים מצדקה לצדקה“, גלויבען מיר, וועט דורך דעם היגען ראבינאט גינס־טיג לטובת די יתומים געלעזען ווערען, ווייל אפילו לויט'ן שלחן ערוך איז א יתום קודם. און גלייכצייטיג וועט אין זעלבען הויז אויך זיך געפונען אנ'ארט אויף א „מושב זקנים“.

ירקאי.

וויסענשאפטליכע פארלעזונגען פון דער געז. „טאז“.

די היגע אבטיילונג פון דער געזעל־שאפט „טאז“, איז לעצטענס צוגעטרע־טען איינצואָרדנען א ציקעל וויסענ־שאפטליכע פארלעזונגען, געווידמעט דאס צוהיטען דאס געזונדהייט פון דער יו־דישער בעפעלקערונג. די ערשטע פאר־לעזונגען וועגען טובערקולאז (סוכאטען) האט מיט צוויי וואכען צוריק אין האנד־ווערקער-זאל, געהאלטען ה' ד"ר קרוי־זע, וועלכער האט געהאט גרויס ער־פאלג. פערגאנגענעם שבת, האט אין זאל „ארפעאום“ געהאלטען די צווייטע פאר־לעזונגען, וועגען ווענערישע קראנק־הייטען ה' ד"ר פלעשלער, וועלכער האט זאכליך, פון מעדיצינישען און מענשלי־כען שטאנדפונקט, בעגרינדעט די ענט־שטעהונג, די פאלגען און די בעקעמ־פונג פון אלערליי וועניערישע קראנק־הייטען. נעבסטענס ווידער, ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען געהאלטען ווע־רען פארלעזונגען וועגען פרויען-קראנק־הייטען דורך די דאקטוירים לעווינזאהן און שאך, וועגען אויגען-קראנקהייטען — דורך ה' ד"ר לעווין און אנדערע אל־געמיין - מעדיצינישע וויסענשאפטליכע פארלעזונגען דורך די דאקטוירים: שטאבהאלץ, זילבערשלאק און אנדערע.

עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אז אזעלכע וויסענשאפטליכע פארלעזונ־גען וועלען האבען א בעדייטענד-גרוי־סע ווירקונג אויף דעם אפהיטען פון געזונד-צושטאנד פון די היגע יודישע מאסען און דעריבער קומט טאקי א הארציגען יישר כח די אינציאטארען פון דער געזעלשאפט „טאז“, וועלכע טוהען די פארלעזונגען איינאָרדנען.

עס וואלט אבער געווען זעהר גע־וואונשען, אז די איבענדערמאנטע נעכסטע פארלעזונגען, זאלען דורך די ה"ה דאקטוירים געהאלטען ווערען אין א לייכטען פויליש, נישט מעדיצין-לשון בכדי די יודישע מאסען זאל זיי גוט פערשטעהן, בעסער וואלט געווען אין יודיש.

חנוכת-הבית פון דער קראנקען-קאסע.

די קעלצער קראנקען-קאסע, האט היינטיגען זונטאג, דעם 29 אפריל גע־פייערט דעם חנוכת-הבית פון איהר אייגענעם געקויפטען בנין, אויף טאדע־אושא גאס, אין וועלכן עס געפינט זיך שוין דאס אמבולאטאריום, אפטייק און ביורא.

צו דער פייערונגען זענען פערבעטען געווארען די פארשטעהער פון דער ארטיגער, אדמיניסטראטיווער און קאמו־נאלער מאכט, פערשידענע געזעלשאפט־ליכע אינסטיטוציעס און פראפ. פערי־איינען, גייסטליכע, ארבייטס-געבער און אנדערע. פון די יודישע אינסטיטוציעס זענען פערבעטען געווארען: די יודישע קהלה, פון די יודישע גייסטליכע — הרב ראפאפארט, דער פראפ. פעראיין פון די אנגעשטעלטע בעשעפטיגט אין האנדעל און ביורא, סוחרים-פעראיין, די יודישע מיטגלידער פון דאט און פערוואלטונג פון דער קראנקען-קאסע און אנדערע.

צווישען אנדערע האבען אויך בעגי־ריסט; אין נאמען פון דער יודישער קהלה, דירעקטאר ראזענבערג און אין נאמען פון פראפ. פעראיין פון די אנ־געשטעלטע, וואס זענען בעשעפטיגט אין האנדעל און ביורא — ה' צעמבע קא־וויק.

די איינריכטונגען, די פראכטפולקייט פון די בעזונדערע צימערען, די או פ־נאהמס-צימערען פאר די קראנקע און בכלל דער אלגעמיין-עסטעטישער אי־נערליכער אויסזעהען פון דעם בנין שטייגט פשוט איבער אלע פאנטאזיעס. מיר ווילען געוויס נישט מגזם זיין, אויב מיר וועלען זאגען, אז די אינער־ליכע איינאָרדנונגען זענען צו פערגליי־כען צו בערלין, פאריז, אדער צו אנ־דערע גרעסערע אייראפעאישע שטעדט. עס איז כדאי דאס אלעס אנצוקוקען. דאס איז דאס נייע אייגענטום פון דער קעלצער קראנקען-קאסע, פון די פער־זיכערטע און ארבייטס-געבער און מיד יודען בתוכם. וועלכע דארפען נאך זעהר שווער קעמפען, אז אויך יודען זאלען דארט אנגענומען ווערען אויף געוויסע פאסטענס און מען זאל זיי צוגלייך מיט אלעמען גוט בעהאנדלען.

צו די תנאים פון מיין פריינד

יוסף ריכטמאן מיט פרל' סאבינא צוקערפיין

פון לובלין

ווינש איך א גליקליכע צוקונפט.

בנימין הערשענשטראל.

OGŁOSZENIE.

Kwalifikowanie dzieci na letnią kolonję w Rajcu zostało ukończone. Dalsze zgłoszenia uwzględniane nie będą.

Radom, dnia 26 kwietnia 1928 r.

Dyrektor (—) **Pleszczyński**

Przewodniczący Zarządu (—) **Grzecznarowski**

Lekarz Naczelny (—) **Dr. Metera**

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט דאס ג. פובליקום, דאס איך האב געעפענט א

הערבאטשארניע אויף לובלינער 3 (אין הויף נעבן טויער)

יעדען טאג איז צו בעקומען טיה, קאווע, מילך, סמעטענע, שאדלע

מ'קאן אויך פריהשטיקען און עסען קאלאציע.

אלץ איז פריש, זויבער און געשמאקפול.

כדי צו בעקומען שבת כשר'ע טיה דארף מען אויסקויפען פרייטאג קוויטלעך.

מיט אכטונג **ח. יאקובאוויטש**

ראדאם. לובלינער 3 (אין הויף).

OBWIESZCZENIE.

Obowiązkowi przedkładania sprawozdań o statystyce przemysłowej za 1927 rok podlegają w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów o statystyce przemysłowej z dnia 17.IV 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 63 poz. 558) wszystkie zakłady przemysłowe, które wykupiły na 1927 rok świadectwa przemysłowe od I do VII kategorji świadectw przemysłowych włącznie niezależnie od liczby zatrudnionych w tych zakładach robotników; zakłady nie wykupujące świadectw przemysłowych (np. państwowe) winny przedłożyć sprawozdanie o statystyce przemysłowej o ile w 1927 roku zatrudniały 5 lub więcej robotników, lub o ile odpowiednie zakłady prywatne wykupiły świadectwa przemysłowe od I do VII kategorji włącznie.

Nieotrzymanie z Głównego Urzędu Statystycznego formularzy nie zwalnia zakłady od obowiązku przedłożenia sprawozdań w ustalonym terminie. W wypadku nieotrzymania formularzy we właściwym czasie lub otrzymania nieodpowiednich formularzy, zakład winien niezwłocznie zwrócić się po odpowiednie formularze do Głównego Urzędu Statystycznego (Wydział Statystyki Pracy i Przemysłu, Warszawa, ul. Nowowiejska Nr. 45), podając nazwę firmy, dokładny adres zakładu i rodzaj wytwórczości.

Sprawozdania o statystyce przemysłowej za 1927 rok należy nadesłać do Głównego Urzędu Statystycznego w terminie od dnia 25 kwietnia b. r.

Oznaczony wyżej termin winien być dotrzymany pod rygorem pociągnięcia do odpowiedzialności karnej winnych niezastosowania się do ustawowego obowiązku.

Wyjaśnień w sprawie przedkładania sprawozdań o Statystyce Przemysłowej Głównemu Urzędowi Statystycznemu udzielają: Magistrat m. Radomia (Wydział Administracyjny) i Towarzystwo Przemysłowców ziemi Radomskiej — w lokalu własnym (Żeromskiego Nr. 41) od godziny 11-ej do 13-ej.

Magistrat m. Radomia.

dnia 17 kwietnia 1928 r.

א געוועלב צום איבערגעבן

מיט אלע איינריכטונגען אויף דער פאלנא גאס № 2

ביי דער קעלצער ראגאטקע.

דאס געוועלב איז שוין פערזעהן מיט ספאזטיוושע סחורות.

ביים געוועלב איז פערהאן 1 שטוב.

געוואויר ווערען קאן מען פאלנא 2 ביים הירט.

P. E. GOSTYŃSKA

wzorem lat poprzednich

przyjmuje dzieci **na miesiące letnie**

do ANTONIÓWKI

WIADOMOŚĆ: Warszawska 12 front III-e piętro

od godz. 4 — 6 p. p.

שבת און זונטאג דעם 5 און 6 מאי 3 נ. מ.

אויפ'ן פלאץ „ציקלאדראן" לובלינער 42 (רוג מאניושקי)

גרויסע גבורות פון בערימטען אטלעט

ARNOLD

איבער ועמען ס'וועט ארויפפאהרען דריי אויטא'ס מיט 20 פאסאושירען אהן א בריק. ער וועט אויך איינהאלטען מיט די צייהן א קארעטע געשפאנט אין צוויי פערד אין מיטען לויפען.

אקסעז-קאמף

ARNOLD וועט געהן אין א קאמפף מיט א ביק אויפ'ן זעלבען שטייגער וואס אין שפאניען.

בילעטען צו בעקומען אויפ'ן דערמאנטען פלאץ פון 1 נ. מ.

פרייזן: פון 1 ביז 2 זל. פאר שילער און קינדער ביז 11 יאהר נאר 50 גר.

OBWIESZCZENIE.

Stosownie do reskryptu p. Wojewody Kieleckiego z dnia 30 stycznia r. b. za Nr. P. O. 190/133/II/27 Magistrat podaje do publicznej wiadomości poniższy

KOMUNIKAT:

„Na podstawie umowy zawartej przez Polskę w dniu 24 listopada 1927 z Niemcami, rozpoczną niemieckie instytucje ubezpieczeniowe od wypadków od początku 1928 r. wypłacać polskim robotnikom rolnym i ich rodzinom należne im renty od nich za nieszczęśliwe wypadki przy pracy i z powodu niezdolności do pracy, o ile tę wypłatę rent wstrzymały z powodu przebywania uprawnionych w Polsce.

Ci robotnicy-rolni, którzy otrzymywali z polskich Zakładów ubezpieczeń zasiłki, nie mają potrzeby wnosić nowych podań o renty wypadkowe niemieckie, gdyż Zakłady, które dotąd wypłacały im te zasiłki, same zażądają od instytucji ubezpieczeniowych niemieckich podjęcia wypłaty należnych im rent.

Ci zaś robotnicy rolni, którzy zasiłków nie otrzymali powinni w czasie najbliższym przesłać wszystkie dokumenty rentowe niemieckie (orzeczenia przyznające rentę i wstrzymującej jej wypłatę z powodu ich pobytu w Polsce) do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej Departament Ubezpieczeń Społecznych).

To samo odnosi się do robotników rolnych, którzy ulegli nieszczęśliwemu wypadkowi przy pracy w niemczech, już po dniu 31 grudnia 1926 r. Nadto niemieckie instytucje wypadkowe nie mają prawa wypłacać im jednorazowej odprawy zamiast rent. Instytucje te muszą więc wypłacać im rentę wypadkową i to za czas od wypadku, a nie dopiero od dn. 1 stycznia 1928 r. (jak się płaci tym polskim rencistom, którzy wcześniej ulegli wypadkowi) Rodziny ich zaś powinny otrzymać od instytucji ubezpieczeniowych niemieckich, o ile robotnik rolny zginął w Niemczech, na skutek nieszczęśliwego wypadku przy pracy, pośmiertne i odszkodowanie nie wypłacone mu w chwili śmierci.

Od 24 listopada 1927 r. nie wolno już instytucjom ubezpieczeniowym niemieckim w ubezpieczeniu na wypadek choroby, niezdolności do pracy i od wypadków odmawiać polskim robotnikom rolnym i ich rodzinom wypłaty rent z powodu ich obywatelstwa polskiego lub pobytu w Polsce. Rolnicy robotnicy polscy muszą być pod każdym względem traktowani tak, jak robotnicy niemieccy, o ile byli ubezpieczeni.

W razie pokrzywdzenia przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową winni się zainteresowani zwracać o pomoc do Konsulatów Polskich, o ile przebywają w Niemczech, zaś do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej (Departament Ubezpieczeń Społecznych) o ile przebywają w Polsce".

w. z Prezydenta (—) **W. UZIEMBŁO.**

w. z. Naczelnika Wydz. Administracyjnego (—) **J. PEŁCZYŃSKI.**

20 kwietnia 1928 r.

№ 1113.

Felczer H. GRINSZTAJN Zgodna 1, tel. 303, ma świeżą ospę.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC

Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20